

פאזלים

חג פורים חל בתאריך בי"ד באדר, ובערים שהיו מוקפות חומה בתקופת יהושע בן נון (לדוגמה – ירושלים) חוגגים את פורים בט"ו באדר (יום זה נקרא גם "שושן פורים").

בנוסף לחג עצמו, ביום שלפני פורים, בי"ג באדר, אנחנו מציינים את "תענית אסתר" – זכר לצום של היהודים ואסתר לפני כניסתה של אסתר לאחשוורוש.

רקע היסטורי לסיפור המגילה

סיפור המגילה מתרחש בפרס (איראן של היום) בימיו של המלך אחשוורוש. יש המזהים אותו עם המלך חשירשה המוכר יותר בשם היווני כסרכסס, שמלך בשנים 465–485 לפנה"ס.

באותן שנים עם ישראל חי בגלות לאחר שבית המקדש הראשון נחרב. יהודים החלו לשוב ארצה, בעקבות הצהרת כורש, מלך פרס, שהעניק ליהודים רשות לשוב לארץ ישראל, אך למרות ההצהרה רבים החליטו להישאר בגולה ולא לחזור לארץ ישראל.

אירועי המגילה

המגילה נפתחת במשתה שערך אחשוורוש לכבוד חגיגות שלוש
שנים למלכותו ומסתיימת בחודש אדר בשנת שתיים עשרה
למלכותו.

המלך אחשוורוש ערך משתה, וכשדרש מאשתו ושתי להציג את יופייה לשרי הממלכה, היא סירבה והוצאה להורג.

בעצת יועציו הובאו לארמונו נשים רבות מכל רחבי האימפריה ונאלצו להתמודד על תפקיד המלכה. מבין הנשים המוצעות לו, בחר המלך למלכה את אסתר, בת דודו של מרדכי היהודי, אשר הסתירה את מוצאה היהודי.

לאחר מכן, למרדכי נודע ששניים ממשרתי המלך, בגתן ותרש, קושרים קשר להתנקשות במלך. הוא מסר את המידע לאסתר, שכבר מונתה למלכה, והיא מסרה את המידע לאחשוורוש בשם מרדכי. בירור שבוצע העלה שהמידע אמת, והמלך ניצל מניסיון ההפיכה.

קיצור אירועי המגילה

לאחר מכן, אחשוורוש קידם את אחד משריו, המן בן המדתא, אשר הורה את המנהג בממלכה שכל מקום בו הוא עובר יש להשתחוות לו.

למרות הצו המלכותי, מרדכי סירב להשתחוות להמן. כנקמה במרדכי, המן שכנע את אחשוורוש להרוג את כל היהודים בממלכתו: **"יִשְׁנֹוּ עִם אֶחָד מִפְּזָר וּמִפָּרָד בֵּין הָעַמִּים כָּל מְדִינֹת מְלָכוּתְךָ וְדָתֵיהֶם שְׁנוֹת מִכָּל עָם וְאֶת דָּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עֹשִׂים"** (ג, ח).

כדי להחליט מתי להוציא לפועל את גזירת ההשמדה, המן הטיל פור (גורל – על שמו נקרא החג). התאריך שנקבע הוא י"ג באדר.

כשמרדכי שמע על הגזירה, הוא דרש מאסתר לפנות למלך ולבקש שיפר את גזירת ההשמדה. כדי לשכנע אותה הוא טען שאת המעמד שיש לה כמלכה, עליה להקדיש לטובת העם שלה: **"וְיָמִי יוֹדֵעַ אִם לָעֵת כְּזֹאת הִנָּעַף לְמַלְכוּת" (ד, יד).**

היא מציינת שמי שניגש אליו שלא ברשות מחויב במיתה, אך היא מסכימה לעשות זאת לטובת העם גם אם הדבר כרוך סיכון חייה.

קיצור אירועי המגילה

לאחר שאסתר הסכימה להיכנס אל המלך היא ביקשה שהיהודים יתכנסו, יתאחדו ויצומו למען הצלחתה במשימה. במשתה שערכה לאחשוורוש והמן חשפה את השתייכותה לעם ישראל, וביקשה הצלה לבני עמה.

מיד אחרי שאסתר האשימה את המן בכך שהוא רודף אותה ואת העם שלה, חרבונה, אחד ממשרתי המלך, הפנה את תשומת הלב של אחשוורוש לכך שהמן גם ביקש לתלות את מרדכי, אשר הציל בעבר את המלך מקשר המרד. בתגובה, אחשוורוש הורה לתלות את המן ולמנות את מרדכי במקומו.

לפי המסופר במגילה, חוקי פרס לא אפשרו לבטל תקנה שנחתמה בטבעת המלך, ולכן הוצא צו המאפשר ליהודים לנהל "מלחמת מנע", ולממש את העיקרון "הבא להורגך השכם להורגו". בתאריך י"ג באדר, בו היו היהודים אמורים להיות מושמדים, הם התאחדו ולחמו נגד הקמים להורגם. למחרת, בי"ד באדר, הם חגגו את ניצחונם והצלתם. בשושן הבירה המשיכו להילחם באויביהם, וחגגו בט"ו באדר. בהתאם – נקבעו תאריכים אלה לימי שמחה והודאה לדורות.

בצה"ל בהתאם לפקודת מטכ"ל יש לקיים קריאת מגילה בערב ובבוקר בכל היחידות ועל המפקדים לדאוג לכך שכל חייל שרוצה בכך יוכל לשמוע קריאת מגילה. בנוסף יש יחידות העורכות מסיבת תחפושות ו"פורימונים" חוייתיים בשילוב פעילויות ערכיות בהובלת המפקדים הקשורות לערכי החג.

מנהלי המזון, המים והאוויר

ארבעת המ"מים:

בחג הפורים נהוג במסורת לציין את פורים בארבע דרכים:

מקרא מגילה – קריאת המגילה בערב פורים ובבוקר. ישנה עדיפות לקרוא את המגילה ביחד עם הרבה אנשים, בציבור גדול.

משתה ושמחה – עריכת סעודה חגיגית בערב ובבוקר כזכר לאחדות ולשמחה.

משלוח מנות – מביע את האחוזה והלכידות בעם.

מתנות לאביונים (עניים) – מנהג שמביע ערבות הדדית ואת הדאגה לצרות ולמצוקות של האחר.

תחפושות: מדוע מתחפשים בפורים?

מנהגים שונים מייצגים את המהפך שחל במעמד היהודים בממלכת אחשוורוש "ונהפוך הוא, אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם", כשמרדכי עלה לגדולה והיהודים ניצלו מגזירת ההשמדה "והחודש אשר נהפך להם מינון לשמחה, ומאבל ליום טוב". מנהג שנודע מראשית האלף השנייה לספירה הוא עטיית מסיכות ולבישת בגדי תחפושת כביטוי ל"נהפוך הוא" הפתאומי שאירע בימים אלו, מימים של חורבן, אבל וצער לימים של שמחה ויום טוב.

תהלכות תחפושות – "עדלאידע":

בתחילת ימי הציונות התפתח מנהג תהלכות תחפושות שנקראה "עדלאידע". מקור השם הוא בדברי חז"ל שאמרו שאדם צריך לשתות בפורים "עד דלא ידע" (עד שלא ידע להבחין) בין ארור המן לברוך מרדכי.

בשנת 1890 נחגג חג הפורים בראשון לציון בתהלכות שירים וריקודים ומאז ועד היום התהלכות לעוד ועוד ערים שעורכות את ה"עדלאידע" בעיר. כמו כן, במוסדות החינוך ברחבי הארץ, התלמידים באים מחופשים בימים שקודמים לפורים.

הצעה לדיון ומחשבה

כשהמן רצה להסית את אחשוורוש נגד היהודים הוא אמר לו: "ישננו עם אחד מפור ומפורד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתיהם שנות מכל עם ואת דתי המלך אינם עשים" (ג, ח).

המן מדגיש בפני אחשוורוש שהיהודים בממלכתו אינם כוח מאוחד ומאוגד אלא אוסף של פרטים חלשים ובודדים. אם כך, הם לא יהוו אתגר שיהיה קשה להתמודד מולו. לכן אם יחליט אחשוורוש להשמידם הדבר יעבור בקלות ואף לא יגרם שום נזק משמעותי למלך.

מדוע לדעתכם כדי לשכנע את אחשוורוש
להשמיד את העם היהודי מתאר המן שהעם היהודי
"מפוזר ומפורד"? מדוע נימוק זה חשוב?

כשמרדכי שומע על גזירת ההשמדה של העם היהודי, הוא מבקש מאסתר המלכה לגלות אחריות ולפעול למען הצלת העם. לאחר שאסתר הסכימה לסכן את חייה ולהיכנס למלך לבקש שיבטל את הגזירה, היא ביקשה ממרדכי שיעורר את העם להתאחד ולהתפלל להצלתה:

"לך כנום את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלושת ימים" (ד, טז).

העם מזדהה עם המטרה לשמה אסתר נגשת אל המלך – המשך קיומו התקין של העם היהודי.

לאחר מכן כשהיהודים נלחמים באויביהם, המגילה מתארת שהעם התאחד כדי להילחם באויביו: **"נקדלו היהודים בעריהם**

בכל מדינות המלך אחשוורוש לשלוח יד במבקשי רעתם, ואיש לא עמד לפניהם כי נפל פחדם על כל העמים" (ט, ב).

מדוע לדעתכם היה חשוב לאסתר שהעם יתאחד על מנת שיתפללו למענה?

מדוע היה חשוב שהעם יתאחד על מנת שהעם ינצח במלחמה?

האם הרעות והאחדות הם ערכים הכרחיים להצלחתו של העבא במשימתו?

כיצד הם יכולים לתרום לנו כחיילים בצה"ל?

לולא שהתאחדו, האישור של המלך להילחם באויביהם לא היה מועיל להצלת העם. התאחדות העם וההזדהות עם המטרה שלשמה אסתר נגשה את המלך – המשך קיומו התקין של העם היהודי – התרחבה לכל העם ברחבי הממלכה הפרסית ועל ידי כך נצחו את כל אלו שרצו להשמידם.

האחדת הערבות והרעות בין חיילי צה"ל הכרחיים להצלחת המשימה. צבא מאוחד הוא צבא חזק, צבא שחייליו פועלים מתוך שיתוף פעולה להצלחת המשימה, ובו כל אחד תורם את חלקו הייחודי וכוחו למערך הכללי. בנוסף לכך שכל אחד חש הזדהות עם חבריו ליחידה, העם והמדינה, כך הוא מתמלא בתחושת שליחות ונאמנות למדינה, והוא נכון לפעול "מתוך אחווה ומסירות לחבריו לשירות" (ערך הרעות), בזמנים בהם חבריו זקוקים לו.

האחדת הערבות והרעות בין חיילי צה"ל הכרחיים להצלחת המשימה. צבא מאוחד הוא צבא חזק, צבא שחייליו פועלים מתוך שיתוף פעולה להצלחת המשימה, ובו כל אחד תורם את חלקו הייחודי וכוחו למערך הכללי.

בנוסף לכך שכל אחד חש הזדהות עם חבריו ליחידה, העם והמדינה, כך הוא מתמלא בתחושת שליחות ונאמנות למדינה, והוא נכון לפעול "מתוך אחווה ומסירות לחבריו לשירות" (ערך הרעות), בזמנים בהם חבריו זקוקים לו.

ערך הרעות – "החייל יפעל מתוך אחווה ומסירות לחבריו לשירות, ויחליץ תמיד לעזרתם כשהם זקוקים לו או תלויים בו, חרף כל סכנה וקושי, עד כדי חירוף הנפש".

[illegible]